

בלילה, אלא הגירסא היא 'וכל הקרב בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה', ו'הקרב בלילה' פירושו דבר הקרב גם בלילה (ראה רש"י, הגהות הב"ח, יד דוד, ומהר"ב הנשבוג). ולפי הגירסא שלפנינו בגמ', יש דבר שקרב רק בלילה, והוא שמן לנר של מנורה (מאירי; תוס' תמורה יד, א בשם רש"י), שאף שהדלקת המנורה נעשית מבעוד יום, עיקר מצוותה שתהא דלוקה מערב עד בוקר (יד דוד), ועל זה נאמר בברייתא, שאין השמן מתקדש על ידי המנורה אלא בלילה (מאירי), אבל בשעת מעשה ההדלקה שהוא ביום, אין השמן קדוש בקדושת הגוף [שההדלקה אינה נחשבת עבודה וכשרה אפילו בזר] (שבט הלוי, א, קצז, ו-יא קונטרס הקדשים ב, וכתב שהוא דבר חידוש). **אָבֵל קְדוֹשׁ לִיפְסֵל**, שהדין שמנחה שנקמצה בלילה תשרף, נאמר באופן שהמנחה כולה הונסה לכלי שרת בלילה, וגם הקומץ הונס לכלי שרת בלילה, והכנסתם לכלי שרת מועילה לפוסלם כל אחד כדונו, ששיירי המנחה נפסלים בעלות השחר משום פסול לינה, והקומץ נפסל מיד משום קמיצה בלילה (שיח יצחק, בביאור דעת רש"י).

**סִידֵר אֵת הַלֶּחֶם וְאֵת הַבִּזְיִין אַחַר הַשֶּׁבֶת וְכוּ'. הַקְדָּמָה.** בכל שבת היו מסדרים על השולחן את לחם הפנים והבזיכין, והשולחן מקדש אותם, והם מונחים על השולחן עד לשבת הבאה, שבה מקטיירים את הבזיכין המתירים את אכילת הלחם. אך אם סידר את הלחם והבזיכין רק לאחר השבת, שלא כמצוות, אין השולחן מקדשם עד לשבת הבאה, ומשום כך לא נפסל הלחם בלינה אף ששהה על המזבח זמן רב [בשונה ממה שמצינו פסול לינה בלחם שהונח כמצוותו בשבת והוקטרו הבזיכין בפסול בשבת הבאה. וראה בביאורנו להלן (ד"ה ואמאי), הזמן שבו חל פסול לינה בלחם הפנים] (רש"י מנחות ק, א).

**פְּסוּלָהּ**, שכיון שהוקטרו הבזיכין כאשר הלחם היה 'מחוסר זמן', שלא עמד על השולחן כמשפטו שבעה ימים משבת לשבת, נפסלו הבזיכין, וממילא נפסל הלחם, שאין בזיכין להתירו, והאמור בהמשך המשנה 'כיצד יעשה וכו' פירושו, באופן שלא הקטיר את הבזיכין, מה יעשה כדי שהלחם לא יפסל (ראה רש"י פי' ראשון וריטב"א בדעתו). ויש מפרשים, שההקטרה פסולה ואינה מתרת את הלחם, אבל הלחם לא נפסל, וכפי שמשיכה המשנה 'כיצד יעשה וכו' (תוס' ישנים וריטב"א. וראה גירסה נוספת ברש"י שאין גורסים כלל 'פסולה').

**וְאִמְאֵי תְקֻדֹשׁ וְתִפְסֵל** - שהשולחן יקדש את הלחם, ויפסל הלחם שנסדר שלא בזמנו (רש"י) מיד בעלות השחר שלמחרת משום 'לינה' (גבורת ארי). עוד יש לפרש, שיפסל הלחם לאחר שישהה על השולחן שמונה ימים (רש"י מנחות ק, א), שכשם שמצוות סידור לחם הפנים היא למשך שמונה ימים משבת לשבת, כך פסול לינה שלו הוא כששוהה על השולחן שמונה ימים (שיעורי הגרי"מ פיינשטיין).

**לֵילָה אֵין מְחֻסֵר זְמַן** - דבר שראוי ליקדש ביום שלמחרת וקידשו בלילה, אינו נחשב 'מחוסר זמן' (רש"י), שהלילה הוא תחילת היום שלאחריו (רש"י מנחות ק, א), והם נחשבים יחד זמן אחד (רבינו אליקים). ומה שמצינו שבקדשים 'הלילה הולך אחר היום', זה רק לענין דבר שתחילתו ביום והשלמתו בלילה, כהקטר חלבים ואכילת הקרבן, אך בכל דבר שתחילתו עשייתו בלילה, דינו ככל דיני תורה, שהלילה שייך ליום שלאחריו (ראה הערות הגרי"ש אלישיב לעיל ע"א).

**נִהְדָּרָה וְנִהְדָּר וְנִקְמְצָה בִּמְקָמָא וְכוּ'.** סדר הקרבת מנחה הוא, שקודם הקמיצה מוקדשים את המנחה כולה בתוך כלי שרת [ולאחר הקמיצה נותנים את הקומץ בכלי שרת נוסף, לקדשו בקדושה חמורה להקטרה על המזבח], ובאופן שהיתה קמיצה פסולה, שנינו במשנה (מנחות ו, א), שלדעת חכמים נפסלה המנחה, ולדעת בן בתירא מחזיר את הקומץ וחוזר וקומץ בהכשר. וקושיית הגמ' כאן היא גם לדעת חכמים, משום שסבר המקשן שמדובר באופן שהמנחה עצמה הונסה לכלי שרת בלילה, וממילא לא התקדשה עדיין, ועל כן אין לקמיצה 'תורת קמיצה' כלל ויכול להחזירה. עוד יש לפרש, שאפילו אם מדובר כשנתקדשה המנחה מבעוד יום, סבר המקשן, שכיון שהיא מונחת בכלי בלילה, נחשב כאילו הקמיצה נעשתה מתוך כלי חול, הואיל ואינה ראויה להתקדש שם בלילה, וכאילו לא נקמצה כלל (תוס' ישנים; ריטב"א לעיל ע"א).

**כְּלֵי שֶׁרֶת מְקַדְשִׁין אֶפְילוּ שְׁלֵא בְּזַמְנָהּ.** והרי צריך לתת את הקומץ בכלי שרת ונתקדש בכך (רש"י). ובהכרח מדובר בברייתא באופן זה שהקומץ כבר ניתן בכלי שרת, שזהו חידוש הברייתא, שלא מועיל כלי שרת להכשיר להקרבה את הקומץ שנקמץ בלילה, בשונה ממה שמצינו בפסולים אחרים, שכלי השרת מכשירים להיקרב [והטעם שנקטה הברייתא רק 'שנקמצה' בלילה ולא 'שניתנה בכלי שרת' בלילה, משום שהקמיצה היא הסיבה הגורמת לכך שהמנחה תישרף] (חי' מרן ר"ז הלוי בדעת רש"י, ע"פ המובא בשמו לעיל ע"א ד"ה תשרף).

והטעם שלאחר שנתקדש הקומץ לא מועיל להחזירו לשאר המנחה ולחזור ולקמוץ ביום, הוא גם באופן שאפשר לצמצם ולחזור ולקמוץ שוב את אותו הקומץ במדוייק, שגדר עבודת הקמיצה הוא לקדש את הקומץ מהמנחה ולעשות את השאר לשיריים, וכיון שנתקדש הקומץ בלילה, כבר חל עליו 'שם קומץ', ועל הנשאר בכלי כבר חל 'שם שיריים', וממילא אין הקמיצה ביום נחשבת לקמיצה [ונמצא שעצם מעשה הקמיצה בלילה אינו פוסל, אלא שאי אפשר לחזור ולעשות קמיצה נוספת בהכשר] (קהלות יעקב ט, כפי' השני בביאור דברי רש"י).

ואף שגם בלא פסול הקומץ נפסלה המנחה, כיון שהיא עצמה ניתנה בכלי שרת קודם הקמיצה והתקדשה בכך [כפי' סדר המנחות הרגיל, שצריכים להניח תחילה את כל המנחה בכלי שרת (רש"י)], אכן אלמלא הקמיצה בלילה, לא היה נפסל הקומץ אלא בעלות השחר בפסול 'לינה' כדין המנחה כולה (שיח יצחק, ראה בביאורנו להלן ד"ה אבל).

ויש מפרשים תירוץ הגמ', שמדובר כשקידש בלילה את המנחה בכלי קומץ ממנה, ולא קידש את הקומץ בכלי, ועצם מעשה הקמיצה בלילה הוא דבר הגורם לפסול את המנחה, וכיון שכלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו, לכן המנחה כולה שנתקדשה בכלי שרת, נפסלה בגלל הקמיצה הפסולה ותצא מיד לבית השריפה, ולולי הקמיצה בלילה היתה נשרפת רק בעלות השחר משום לינה (תוס' ד"ה נהדרה). ומה שמצינו שאין שורפים קדשים בלילה [ראה זבחים (נו, ב)], היינו דוקא בנותר שנאמר בו 'ביום השלישי באש ישרף' [וכן פיגול שדינו כנותר (ראה רמב"ם וסוף משנה פסולי המוקדשין יט, ה)], אבל שאר פסולים נשרפים גם בלילה (שפת אמת וחז"א זבחים יט, לה, כדעת שער המלך שם, אך ראה גבורת ארי ועוד, שסוברים שכל הקדשים אין נשרפים בלילה, שלא כדעת תוס' כאן).

**זֶה הַקָּלָל כֵּל הַקָּרֵב בַּיּוֹם וְכוּ'.** אין לגרום בהמשך הברייתא 'וכל הקרב בלילה קדוש בלילה וכו'', כי לא מצינו דבר הקרב רק